

Kulttuurihyvinvointi hallitusohjelmaan

TAIDE JA KULTTUURI KÄYTTÖÖN HYVINVOINNIN EDISTÄMISEKSI

- Suomessa jää päivittäin 5–8 nuorta aikuista työkyvyttömyyseläkkeelle **mielenterveyden häiriön** vuoksi.¹
- Laitoshoidon työntekijöistä 40 % **ei haluaisi** vanhana hoidettavaksi yksikkönsä ja kotihoidon työntekijöistä 41 % harkitsee työnsä lopettamista.²
- Suomessa on n. 70 000 **syrytyntä nuorta**. Syrytyminen maksaa vuodessa n. 1,4 miljardia euroa.³
- Suomen aikuisväestöstä **yksinäiseksi** olonsa tuntee joka kymmenes.⁴
- Yksinäisyys on ennenaikaiselle kuolemalle suurempi **riskitekijä** kuin ylipaino.⁵

Näitä ilmiöitä voidaan helpottaa ottamalla taide ja kulttuuri käyttöön osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä!

Mitä on kulttuurihyvinvointi?

Kulttuurihyvinvoinnilla tarkoitetaan yksilön tai yhteisön kokemusta siitä, että kulttuuri ja taide lisäävät hyvinvointia tai ovat yhteydessä siihen. Taide ja kulttuuri ovat osa hyvää elämää ja elinikäistä oppimista.

Suomen hallitusohjelmaan 2019–2023 tulee nostaa seuraavat strategiset tavoitteet:

1) Toteutetaan kulttuurihyvinvoinnin toimenpideohjelma

Toteutetaan toimenpideohjelma yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

Sen osana otetaan terveydenhuollon käyttöön **kulttuuriresepti** sekä vahvistetaan taiteen ja kulttuuriin asemaa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Ohjelma pitää sisällään **pitkäkestoisen tutkimus- ja kehityshankkeen** liittyen taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksiin.

Kulttuurireseptin vaikuttavuudesta on saatu hyviä kokemuksia Ruotsissa, Tanskassa ja Iso-Britanniassa. Sen on todettu mm. vähentäneen lääkärikäyntejä.⁶

Kulttuurihyvinvoinnin toimenpideohjelmaa voidaan verrata kansalliseen **Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelmaan**, jolla on keskeinen rooli työikäisen väestön terveysliikunnan tukemisessa. Ohjelman toiminta on alkanut vuonna 1995, ja sitä rahoittavat sekä OKM että STM.

¹ Työterveyslaitos 2015.

² Kröger, T et al (2018) Hoivatyö muutoksessa. Suomalainen vanhustyö pohjoismaisessa vertailussa. Nordcare2-tutkimus. Jyväskylän yliopisto.

³ Me-säätiö: Suomessa on 65 941 syrytyntä nuorta.

⁴ Murto J. et al (2017), Poimintoja aikuisväestön terveydestä, hyvinvoinnista ja elinoloista Suomessa 2013–2016. ATH-tutkimuksen tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 7/2017, THL, Helsinki.

⁵ "Yksinäisyys tappaa" 3.2.2015, Turun yliopiston verkkosivut.

⁶ Jensen, A et al (2017): Arts on prescription in Scandinavia: A review of current practice and future possibilities, Perspectives in Public Health, Vol 137, No 5.

2) Vakiinnutetaan kansallisen kulttuurihyvinvoinnin yhteyspisteen toiminta

Yhteyspisteen toimintaa on **kehitetty Taikusydän-hankkeessa** vuodesta 2015 lähtien.⁷ Kansallinen yhteyspiste **yhdistää tutkimuksen, käytännön, koulutuksen ja viestinnän**. Toiminta on verkostomaista toimialat ja hallinnonalat ylittävää yhteistyötä. Yhteyspisteellä on yhdeksän alueellista verkostoa yhdentoista maakunnan alueella.

3) Perustetaan alueelliset kulttuurihyvinvoinnin osaamiskeskukset alueiden hyvinvointia edistämään

Maakuntien, sairaanhoitopiirien, oppilaitosten, kolmannen sektorin toimijoiden, taiteen ja kulttuurin ammattilaisten sekä kuntien yhteistyöverkostot toimivat jo

- Varsinais-Suomessa
- Pirkanmaalla
- Pohjois-Savossa
- Etelä-Savossa
- Etelä-Pohjanmaalla
- Pohjanmaalla
- Keski-Pohjanmaalla
- Pohjois-Pohjanmaalla
- Kymenlaaksossa
- Pohjois-Karjalassa
- Satakunnassa

Alueellisten verkostojen vahvistaminen kulttuurihyvinvoinnin osaamiskeskuksiksi **turvaa kulttuuristen oikeuksien yhdenvertaista toteutumista** ja lisää **hyvinvointia**. Kuntien ja kaupunkien **elinvoima** sekä luovan alan työllistymismahdollisuudet lisääntyvät. Alueelliset osaamiskeskukset integroivat kulttuurihyvinvoinnin uudistuviin **sote-rakenteisiin** sekä eri alojen **koulutuksiin**.

4) Tehdään kulttuurihyvinvoinnista kansainvälinen vientituote

Suomi on kulttuurihyvinvoinnin **edelläkävijä**. Monilla puolueilla on taiteeseen ja kulttuuriin sekä niihin liittyvään hyvinvoinnin edistämiseen oma ohjelmansa. Suomalainen **moniammatillinen kulttuuri-hyvinvointiosaaminen** tulee nähdä ja sitä tulee resursoida yhtenä suomalaisen kulttuurin vientituotteena.

Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -toimenpideohjelma (2010–14), Sipilän hallituksen kärkihanke prosentitaiteen periaatteen laajentamiseksi (2016–18) sekä osana kärkihanketta STM:n ja OKM:n antama suositus taiteen ja kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden parantamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollossa (17.12.2018) ovat **kansainvälisesti ainutlaatuisia** esimerkkejä kulttuurihyvinvoinnin integroimisesta osaksi **terveyspolitiikkaa**. Tarvitsemme edelleen laajaa kansallista yhteistyötä tämän työn jatkamiseksi.

Taiteella on positiivisia vaikutuksia fyysiseen terveyteen, mielen hyvinvointiin, koettuun hyvinvointiin, elämänlaatuun ja onnellisuuteen. Vahvaa tutkimusnäyttöä on esimerkiksi siitä, että musiikin käyttö vähentää muistisairaiden haasteellista käyttäytymistä sekä kuntouttaa aivoinfarktista.⁸

Jokaisella tulee olla oikeus osallistua taiteisiin ja kulttuuriin, kehittää itseään ja yhteisöään niiden avulla sekä mahdollisuus ilmaista itseään vapaasti.⁹ Erytisen tärkeää on huolehtia niiden ihmisten kulttuuristen oikeuksien toteutumisesta, joiden mahdollisuudet hakeutua itse kulttuuripalvelujen pariin ovat rajalliset.

⁷ Taikusydän www.taikusydan.fi

⁸ Tuomikoski, A et al (2018) Lääkkeettömien menetelmien vaikutukset muistisairautta sairastavan haasteelliseksi koettuun käyttäytymiseen – raportti järjestelmällisten katsausten katsauksesta. Muistiliiton julkaisusarja 1/2018. Hoitotyön tutkimussäätiö & Muistiliitto. Sihvonen, A et al (2014) Musiikin vaikuttavuus aivojen kuntoutuksessa. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim. Vol. 130, No. 18, s. 1852–1860.

⁹ YK:n Ihmisoikeusjulistus (1948).